

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady dňa 20. 3. 2024

Správa o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z.

Podnet na preverenie č.: 0066/SO/2024

Programová služba: Rádio Slovensko

Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska

Číslo autorizácie vysielania: AR/1

Na základe záverov uvedených v správe Kancelária Rady pripravila nasledujúce uznesenie:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 ods. 1 až 4 a § 110 ods. 2 písm. e) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) v senáte 1 zloženom z predsedníčky senátu doc. PhDr. Anikó Dušíkovej, CSc. a členov senátu Ivana Bindasa a PhDr. Marty Danielovej postupom podľa § 150 zákona č. 264/2022 Z. z. preverila podnet na preverenie evidovaný pod č. 0066/SO/2024 smerujúci voči vysielaniu programovej služby Rádio Slovensko vysielateľa Rozhlas a televízia Slovenska a uznala podnet na preverenie podľa ustanovenia § 150 ods. 13 zákona č. 264/2022 Z. z. za **neopodstatnený**.

Úloha:

Kancelária Rady informuje podávateľa podnetu na preverenie o výsledku preverenia podnetu.

T: 2. 4. 2024

Z: PgO

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby dňa 20. 3. 2024

Podnet na preverenie č. 0066/SO/2024 zaevidovaný dňa 17. 1. 2024
Podávateľ: fyzická osoba
Predmet podnetu: Z prvej ruky
Deň a čas vysielania: 9. 1. 2024 12:30 hod.

Programová služba: Rádio Slovensko
Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska
Číslo autorizácie: AR/1

Dátum: 13. 3. 2024

OBSAH PODNETU:

„Žiadam Vás, aby ste preverili obsah tejto relácie, či nedošlo k porušeniu Zákona 532 o Rozhlase a televízii Slovenska. Osobne som si istý, že k porušeniu zákona došlo, konkrétne §3 Poslanie Rozhlasu a televízie Slovenska,

- bod (2) – relácia nebola pripravená s pocitom spoločenskej zodpovednosti,
- bod (3) písmeno b) – neboli poskytnuté nestranné, overené, neskreslené, vo svojom celku vyvážené a pluralitné informácie tak dôležité pre slobodné utváranie názorov všetkých poslucháčov,
- bod (4) odvysielaním relácie neboli utvárané podmienky na spoločenskú dohodu vo veciach verejných s cieľom posilniť vzájomné porozumenie, toleranciu a podporovať súdržnosť rozmanitej spoločnosti.

Do relácie boli pozvaní dvaja hostia, mám za to, že rovnakého politického smerovania, v žiadnom prípade nie nezávislé osoby. Ich politická preferencia bola z ich vyjadrení zjavná tj. liberálna demokracia. Ak si toho páni a moderátorka nie sú vedomí, na Slovenku je prítomných niekoľko významných politických smerov. Okrem liberálnej demokracie tu máme sociálnu demokraciu, kresťanskú demokraciu a demokraticky orientované národné strany.

Prvý hosť komunikuje tendencie nárastu populizmu, jeho radikálny nárast, že tu máme veľmi alarmujúci trend, tmavé scenáre nárastu populizmu. Na druhej strane hovorí o opačnom trende o proeurópskych silách, silách skôr liberálno demokratických, silách, ktoré strážia liberálnu demokraciu. Hosť to prezentuje ako keby tu išlo o boj dobra a zla a nie o normálnu demokratickú názorovú súťaž. Moderátorka sa obracia na druhého hosta, má nadviazať na prvého, či aj jeho znepokojuje nárast sympatizantov pravice, aj extrémnej, alebo tie národnárske, euroskeptické tendencie v rámci EU parlamentu.

Hosť hovorí o schopnosti Orbána vydierať zvyšok EU.

Prvý hosť sa tiež pripojí a spomína pritvrdzovanie vo vydieračskej taktike Orbána. Moderátorka skonštatuje, že hľadanie kompromisov nie je Orbánova najsilnejšia parketa. Nemáte pocit, že tu boli prekročené hranice slušnosti a aktéri relácie jednoducho ohovárajú jedného z významných európskych politikov zvoleného v riadnych demokratických voľbách v krajine, ktorá je členom EU? Na použité týchto tvrdení nepredložili žiadny overiteľný fakt. Je zrejmé, že sa opierajú len o domnienky a fabulácie, dá sa povedať o HOAXY. Ak by sa jedna zo strán vyjadrila, že išlo o vydieranie, o vydieračskú taktiku, tak by na tom mohlo byť niečo pravdy. Nič také však neexistuje, ináč by to tí naši „odborníci“ politológovia, použili.

Moderátorka sa zdá, že rétorika Donalda T. sa zostruje, pritvrdzuje, že je to jej súkromný dojem. Druhý hosť, že voľby sledujeme s určitou obavou z možnej radikalizácie D.T., spomína autokraciu USA, kde by D.T. systematicky podkopával demokratické inštitúcie a že by zásadne zneužíval svoje právomoci, vidí to ako hrozbu pre svet a liberálne demokracie. Zdá sa, že ohováranie politikov je normálna pracovná metóda našich politológov. Je toto možné na vlnách RTVS? Prvý hosť sa pridáva, označuje D.T. za populistu, že polarizuje a radikalizuje spoločnosť. Prvý hosť konštatuje, že voľby v Rusku, tam je o výsledku už dopredu rozhodnuté, že Putin sa spolieha na víťazstvo D.T., všeobecne sa obáva o odklon od globalizácie D.T.

Druhý hosť na záver, že vidí súboj medzi autokratickými režimami a liberálnymi demokraciami, má starosť o liberálnu demokraciu, že je globálne v defenzíve, upozorňuje že na SR sa nehrá v prezidentských voľbách a voľbách do EU parlamentu len o nejaké slovenské otázky, ale o systémové otázky, aký typ zriadenia chceme mať, či chceme liberálnu demokraciu, alebo to tu pôjde k nejakému typu autokratizácie, nazvime to orbanizáciou alebo dokonca putinizáciou.

Práve toto posledné vyjadrenie druhého hosta je dostatočným dôkazom porušenia nestrannosti a zjavnej zaujatosti hosta a jasnou výzvou na mobilizovanie voličov určitého politického spektra, pred blížiacimi sa prezidentskými voľbami a voľbami do EU parlamentu. A toto všetko sa deje s porozumením a súhlasom moderátorky relácie. Pripomínam, že Ústava SR nepozná výraz „liberálna demokracia“. Prívlastky pred slovo demokracia si dávajú rôzne politické subjekty, aby sa v komunikácii navonok od seba odlišovali a zvýraznili svoje hodnoty, ktorými chcú vo voľbách osloviť voličov.“

PRÁVNE VÝCHODISKÁ POSUDZOVANIA:

Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“):

§ 25 Prístup verejnosti k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám

Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný (...)

b) zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.

ANALÝZA – stanovisko Kancelárie Rady pre mediálne služby:

Hostiami relácie *Z prvej ruky* zo dňa 9. 1. 2024 boli Jozef Bátora, politológ z Univerzity Komenského v Bratislave a Tibor Madleňák, politický geograf z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Reláciu *Z prvej ruky* vysielateľ charakterizuje nasledovne:

Rádio Slovensko v relácii *Z prvej ruky* prináša aktuálne debaty na politické, občianske a spoločenské témy, ktoré rezonujú v spoločnosti.

Reláciu vysielanú 9.1.2024 uviedol vysielateľ RTVS na svojich web stránkach nasledovne:

Supervolebný rok 2024. V aktuálnom roku by sa k volebným urnám mala vybrať viac než polovica svetovej populácie. Voľby prebehnú až v 80 krajinách sveta.

EP: Voľby do Európskeho parlamentu sa nás bezprostredne dotýkajú a najnovšie ešte viac nabrali na pozornosti aj preto, že v júni sa predsedníctva EÚ ujme Maďarsko na čele s premiérom Viktorom Orbánom. Dá sa predpokladať posilnenie pravice, dokonca extrémnej? Čo bude znamenať smerovanie EU politiky ku konzervativizmu, národnej orientácii možno dokonca euroskepticizmu? Šéf Európskej Rady Únie Charles Michel sa rozhodol kandidovať do EP. Ak by uspel, končí vo funkcii šéfa ERÚ. Čo by to znamenalo?

USA: O amerických prezidentských voľbách sa hovorí ako o globálne najdôležitejších, pretože nový prezident môže ovplyvniť aj dianie, resp. pomoc Ukrajine, napätie na Blízkom východe či v Juhočínskom mori. Čo by znamenalo víťazstvo republikána D. Trumpa pre svet – vojny? Čo vieme o plánoch Donalda Trumpa a Joea Bidena, s čím chcú osloviť voličov?

Ukrajina: Myslíte si, že uprostred vojny na Ukrajine je reálne očakávať vyhlásenie volieb? Má na to krajina peniaze a najmä reálne možnosti ich technicky zabezpečiť?

Rusko: V tejto súvislosti nemožno opomenúť tému ruských prezidentských volieb. Je šanca, že budú slobodné a férové? Rusko stratilo počas vojny s Ukrajinou údajne 340 000 vojakov, k tomu prirátajme ešte viac ranených a vyradených. Má to nejaký vplyv na voľby?

Ako by taký či onaký výsledok mohol ovplyvniť Európu a svet?

V úvode relácie po privítaní a predstavení hostí moderátorka informovala poslucháčov, že v roku 2024 sa budú voliť prezidenti či poslanci v cca 70-tich krajinách sveta, vo voľbách bude rozhodovať takmer polovica svetovej populácie, pričom v niektorých štátoch môžu výsledky volieb zásadne ovplyvniť aj zvyšok sveta. Zmienila sa o prezidentských voľbách, ktoré sa budú konať 23. marca, o eurovoľbách, ktoré prebehnú 6.- 9. júna 2024, o amerických voľbách a následne sa detailnejšie venovala **téme eurovolieb**.

V súvislosti s eurovoľbami sa moderátorka zmienila o zámere šéfa Európskej rady Charlesa Michela kandidovať v rámci svojej strany Reformné hnutie do europarlamentu, čo by znamenalo, že ak uspeje ako europoslanec, vzdá sa svojej vedúcej funkcie v Rade Európy. Podľa politológa **Jozefa Bátora** voľby do Európskeho parlamentu budú charakterizované nárastom rôzneho typu populizmu v rámci Európy. Tento alarmujúci trend podľa neho vyvažuje nárast proeurópskych síl, na ktorý poukázal príkladom z posledných volieb v Poľsku. Uviedol tiež príklad pozitívneho vývoja v managemente migrácie, kde sa EÚ podarilo prijať dôležité legislatívne kroky, ktoré umožňujú oveľa efektívnejšie manažovať ilegálnu migráciu a podporujú legálne formy migrácie. Vyjadril presvedčenie, že Európska únia sa môže ukázať aj ako priestor, kde si stredopravé alebo aj sociálnodemokratické strany môžu naďalej udržať svoju

základňu. Politický geograf **Tibor Madleňák** upriamil pozornosť na skutočnosť, že tieto, podobne ako i predošlé eurovoľby sa konajú v atmosfére niekoľkých kríz, ktoré Európa a svet v posledných rokoch zažíva. Okrem migračnej krízy spomenul krízu covidovú, inflačnú, energetickú a geopolitickú v súvislosti s ničivými vojnami na Ukrajine a Blízkom východe, čo podľa neho vytvára predpoklady pre mobilizáciu krajne pravicových, nacionalistických extrémistických strán. Ako príklad uviedol voľby do EP v roku 2019. Podľa **J. Bátora** v súvislosti s krízou covid 19 sú oveľa viac v Európe aj medzi konzervatívnymi a stredo-konzervatívnymi stranami akceptované zásahy štátu do ekonomiky. Ako príklad uviedol vytvorenie fondu na podporu ekonomík Next Generation EÚ, kde sa ukázalo, ako pravicové strany akceptáciou zásahov štátu do ekonomiky (čo je tradičná sociálno-demokratická agenda), dokázali podporiť takú zásadnú zmenu, z ktorej prostredníctvom *Plánu obnovy* čerpá aj Slovensko. Na otázku moderátorky ohľadom tlaku europarlamentu na dodržiavanie zásad právneho štátu na lepšiu kontrolu, transparentnosti v oblasti justície **J. Bátora** uviedol, že očakáva obozretnejší postup, v súvislosti s tým, ako podľa neho Viktor Orbán dokáže vydierať zvyšok Európskej únie vo svojich rokovacích taktikách. Ako príklad uviedol posledné zasadnutie Rady, kde za svoju podporu otvorenia rokovaní s Ukrajinou V. Orbán vyžadoval uvoľnenie prostriedkov, ktoré boli zmrazené Maďarsku na základe porušovania ľudských práv a princípov právneho štátu. Na otázku, či dokáže Brusel zareagovať a dostatočne pružne nájsť silného zástupcu v súvislosti s odchodom šéfa Európskej rady Charlesa Michela z funkcie, ktorý by bol silným kandidátom popri Viktorovi Orbánovi, ktorého krajina by sa v polovici roka mala stať predsedajúcou krajinou EÚ **T. Madleňák** uviedol, že určite budú prebiehať veľmi komplikované rokovania nielen o predsedovi Európskej rady, ale aj o predsedovi Európskej komisie, budú sa hľadať kompromisné osoby medzi starými a novými členskými štátmi, a čo sa týka V. Orbána, ten sa podľa jeho názoru dostane do neštandardnej situácie, pretože ak na čas nahradí vo funkcii predsedu Európskej rady, tak jeho hlavnou úlohou bude viesť summity lídrov členských štátov, kde úlohou predsedajúceho bude zosúlaďovať stanoviská často protichodné a hľadať kompromisy. Na reakciu moderátorky, že práve otázka hľadania kompromisov nie je úplne najsilnejšia parketa V. Orbána, reagoval **J. Bátora** tvrdením, že ak by on mal byť ten, ktorý bude viesť zasadnutia rady, nebolo by to pozitívne pre Európsku úniu, mohlo by to viesť k rozličným typom zásekov, ale podľa doterajších skúseností je čas na rokovanie s vytváraním týchto postov v rámci EÚ dostatočný. Ako príklad možného nástupcu uviedol bývalú komisárku Margrethe Vestager, ale aj iných. Aj podľa **T. Madleňáka** je v hre viacero mien, no on konkrétny typ nemá.

Následne sa debata venovala téme amerických prezidentských volieb.

Podľa moderátorky sa o amerických prezidentských voľbách hovorí ako o globálne najdôležitejších, nakoľko nový prezident môže ovplyvniť aj dianie na Ukrajine, Blízkom východe či v Juhočínskom mori. Uviedla, že podľa jej postrehu sa rétorika Donalda Trumpa zostruje. Podľa **J. Bátora** Donald Trump nie je známy sofistikovanou rétorikou, ide o človeka, ktorý si v úvodzovkách nekladie servítku pred ústa a faktom je, že americké voľby sledujeme s určitou obavou, pretože je jasné, že Donald Trump sa môže radikalizovať a mnohí politickí analytici upozorňujú, že by mohla nastať autokratizácia Spojených štátov, čo by pre svet a pre všetky liberálne demokracie na svete bol mimoriadne závažný a nebezpečný vývoj. **T. Madleňák** uviedol, že Donald Trump ako populista vie komunikovať so svojimi potenciálnymi voličmi a za posledných osem rokov, odkedy bol v úrade, sa ako líder Republikánskej strany a prezidentský kandidát dosť polarizuje a radikalizuje americkú spoločnosť. Vsádza na klasicky populistické témy, migráciu, situáciu na južných hraniciach USA s Mexikom, čiastočne izolacionizmus, zatiaľ čo na strane druhej súčasný prezident Joe Biden, napriek tomu, že ekonomika USA je v celkom dobrej kondícii, má problém predovšetkým s vekom. Problémom J. Bidena je opätovne nejakým spôsobom osloviť kľúčové skupiny voličov pre Demokratickú stranu, ktorými sú napríklad mladí ľudia alebo menšiny ako Afroameričania, Hispánci a podobne, pričom prieskumy v kľúčových štátoch, ktoré budú vo voľbách rozhodovať, sú aktuálne práve v prospech D. Trumpa. **J. Bátora** na margo kandidáta D. Trumpa pripomenul jeho obvinenie v súvislosti s útokom na Senát pre potenciálnu vzburu proti ústave, vďaka čomu dva štáty Colorado a Maine rozhodli, že nemôžu dať Donalda Trumpa na kandidačnú listinu práve preto, že citujú zákon a paragraf o tom, že tí, ktorí sa vzbúria proti ústave, nemôžu kandidovať na verejný úrad. Ortiel v danej veci vyriekne až Ústavný súd.

V závere relácie moderátorka vyzvala hostí pokúsiť sa o zovšeobecnenie a zhodnotenie super volebného roka 2024.

Tibor Madleňák pripomenul, že okrem USA prezidentské voľby budú aj v Rusku, kde je ale o výsledku už dopredu rozhodnuté, že ich vyhrá prezident Putin, ktorý sa práve v tejto situácii spolieha na víťazstvo D. Trumpa. Podľa neho by mu aj v súvislosti s vojnou na Ukrajine, ktorú rozpútal, viac vyhovovalo víťazstvo D. Trumpa, ako keby pokračovala politika súčasného prezidenta J. Bidena. Pokiaľ ide o globálne trendy, okrem populizmu, nárastu krajnej pravice v súvislosti s krízami, bude zaujímavé sledovať, či nebude narastať izolacionizmus alebo odklon od globalizácie, ako to hlása aj D. Trump.

Jozef Bátora uviedol, že podľa neho základným rámcom súboja, ktorý v súčasnosti na globálnej úrovni vidíme a prejavuje sa v rôznych krajinách na rôznych kontinentoch, je súboj medzi autokratickými režimami a liberálnymi demokraciami. Vyjadril skepsu nad skutočnosťou, že v súčasnosti už v liberálnodemokratických zariadeniach žije iba trinásť percent svetového obyvateľstva, čo znamená, že liberálna demokracia je v globálnej defenzíve, a že aj my na Slovensku si musíme uvedomovať, o čo sa hrá vo voľbách, ktoré nadchádzajú, či už sú to prezidentské voľby, alebo sú to voľby do Európskeho parlamentu na Slovensku. Že sa tu nejedná iba o nejaké slovenské otázky, ale sa to týka oveľa širšej systémovej otázky - aký typ zriadenia chceme mať, či chceme mať liberálnu demokraciu, alebo budeme smerovať k nejakému typu autokratizácie.

V záverečných slovách moderátorka upozornila poslucháčov, že téme volieb sa v rozhlasovom vysielaní budú tento rok mimoriadne venovať a poďakovala hostom za účasť v relácii.

Témami monitorovanej relácie boli aktuálne témy - hostia prezentovali svoje názory k téme eurovolieb, venovali sa téme amerických prezidentských volieb a v záverečnom zhrnutí volebného roka 2024 sa okrajovo dotkli aj prezidentských volieb v Rusku. Program tak možno považovať za aktuálnu publicistiku. Vzhľadom na to a tiež vzhľadom na výhrady podávateľa podnetu sme namietaný obsah analyzovali z hľadiska **§ 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.:**

Prístup verejnosti k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám

Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný (...)

b) zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.

Podávateľ podnetu uviedol, cit.:

„Žiadam Vás, aby ste preverili obsah tejto relácie, či nedošlo k porušeniu Zákona 532 o Rozhlase a televízii Slovenska. Osobne som si istý, že k porušeniu zákona došlo, konkrétne §3 Poslanie Rozhlasu a televízie Slovenska,

- bod (2) – relácia nebola pripravená s pocitom spoločenskej zodpovednosti,
- bod (3) písmeno b) – neboli poskytnuté nestranné, overené, neskreslené, vo svojom celku vyvážené a pluralitné informácie tak dôležité pre slobodné utváranie názorov všetkých poslucháčov,
- bod (4) odvysielaním relácie neboli utvárané podmienky na spoločenskú dohodu vo veciach verejných s cieľom posilniť vzájomné porozumenie, toleranciu a podporovať súdržnosť rozmanitej spoločnosti.“

K danej výhrade uvádzame, že kompetenciou Rady **nie je dohľad** nad dodržiavaním zákona č. 532/2010 o Rozhlase a televízii Slovenska. Rada je viazaná **zákonom č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách**. V danej súvislosti ide predovšetkým o napĺňanie **§ 25 (Prístup verejnosti k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám)**. Podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. je vysielateľ povinný *„zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.“*

Medzi kritériá objektivity vo všeobecnosti zahrňame: relevanciu, transparentnosť, presnosť, úplnosť, vecnosť, vyváženosť, rôznorodosť, aktuálnosť, zrozumiteľnosť, osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva, absenciu stránenia.

Táto povinnosť vysielateľa sa vzťahuje na každý jeden spravodajský program alebo program aktuálnej publicistiky osobitne, objektívnosť a nestrannosť musí byť teda zabezpečená v rámci jedného

programu. Rada v rámci svojej kompetencie posudzovať zabezpečovanie objektívnosti a nestrannosti spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky posudzuje každý jeden takýto program osobitne a jednotlivo, a z celkového obsahu relácie v zmysle vyššie uvedených kritérií objektivity.

Rada tak môže zasiahnuť len v prípade porušenia § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

V prípade relácie *Z prvej ruky* išlo, tak ako sme uviedli vyššie, o názorovú prezentáciu dvoch hostí na aktuálne témy supervolebného roka 2024. Hostia prezentovali svoje názory k téme eurovolieb, venovali sa téme amerických prezidentských volieb a v záverečnom zhrnutí volebného roka 2024 sa okrajovo dotkli aj prezidentských volieb v Rusku. Hostiami relácie neboli politici, ale erudovaní analytici Jozef Batora - politológ z Univerzity Komenského v Bratislave a Tibor Madleňák - politický geograf z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Obaja hostia prezentovali svoje názory na videnie problematiky zmienených volieb a z nich plynúcich potenciálnych rizík pre budúci vývoj demokratickej spoločnosti nielen v Európe, ale i zvyšku sveta. Poukázali na riziko nárastu rôzneho typu populizmu v rámci Európy, nárast a mobilizáciu krajne pravicových, nacionalistických extrémistických strán. Dotkli sa možnosti tlaku europarlamentu vzhľadom k dodržiavaniu zásad právneho štátu voči jednotlivým členským krajinám EÚ, na lepšiu kontrolu a transparentnosť v oblasti justície, volieb predsedu Európskej rady, predsedu Európskej komisie, možnej spolupráce medzi starými a novými členskými štátmi EÚ. Zhodli sa v pohľade na osobu V. Orbána a rizík plynúcich z pozície jeho dočasného pôsobenia vo funkcii predsedu Rady EÚ počas obdobia, kedy by sa Maďarsko malo stať predsedníckou krajinou EÚ.

V téme amerických prezidentských volieb poukázali na obavy z radikalizácie prezidentského kandidáta D. Trumpa, možnej autokratizácie USA a z toho plynúce hrozby na dianie na Ukrajine, Blízkom východe, Juhočínskom mori, ako aj celkového negatívneho dopadu pre všetky liberálne demokracie na svete. V záverečnom zhrnutí volebného roka 2024 sa zmienili o ruských prezidentských voľbách, možnej prepojenosti V. Putina a D. Trumpa, nárastu izolacionizmu a odklonu od globalizácie. Vyjadrili znepokojenie nad skutočnosťou, že liberálna demokracia je v globálnej defenzíve a z tohto pohľadu v danej súvislosti poukázali na dôležitosť nadchádzajúcich volieb - tak prezidentských, ako aj volieb do EP.

Podľa nášho názoru boli princípy objektívnosti a nestrannosti debaty dodržané. Hostia – politológ a politický geograf tlmočili názory nie stránickej, ale odbornej profesijnej obce, ktorú zastupovali, prezentovali na zvolené témy aj svoje vlastné názory, na ktoré im bol vyčlenený pomerný čas. Nezaznamenali sme neobjektívne stránenie zo strany moderátorky k prezentovaným informáciám a témam.

Na margo výhrad podávateľa podnetu voči dramaturgii programu a tvrdenia, že do relácie boli pozvaní dvaja hostia rovnakého politického smerovania a nie nezávislé osoby, uvádzame, že dramaturgia programu, výber tém a skladba hostí diskusných programov spadajú plne do kompetencie vysielateľa a vedenia redakčného tímu v zmysle § 16 ods. 1 ZMS, podľa ktorého vysielateľ vysiela programy slobodne a nezávisle. Rada v rámci svojej rozhodovacej praxe rešpektuje danú kompetenciu vysielateľa, do výberu hostí relácie nezasahuje. Výber hostí neprezentoval zástupcov súčasnej politickej obce, predstavoval názory časti odbornej verejnosti v zastúpení profesie politológa a politického geografa. To, že sa hostia v niektorých témach zhodnú, ako to bolo napríklad s názorom na hodnotenie politiky a osoby V. Orbána či V. Putina, či v otázkach možných rizík vyplývajúcich z negatívneho vývoja radikalizácie spoločnosti a z nej plynúcich negatívnych dopadov pre demokratické zriadenia vo svete, ešte nemusí byť v rozpore s objektivitou relácie, podstatné je, aby bola v súlade s kritériami objektivity diskusia ako celok.

Podľa nášho názoru princípy objektivity boli zachované, poslucháč si na základe názorov hostí a na základe položených a doplňujúcich otázok zo strany moderátorky mohol na preberané témy vytvoriť svoj vlastný úsudok.

* * *

ZÁVER:

Na základe uvedeného sa domnievame, že odvysielaním relácie *Z prvej ruky* zo dňa 9. 1. 2024 nedošlo k porušeniu § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

Podnet na preverenie navrhujeme posúdiť ako **neopodstatnený**.

Prepis/popis monitorovaného vysielania k Správe o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z. (podnet na preverenie č. 0066/SO/2024)

Monitorované vysielanie: Z prvej ruky
Deň vysielania: 9. 1. 2024
Čas vysielania: 12:30 hod.

Vysielanie bolo monitorované zo záznamu Rady.

časový kód záznamu o cca

30:12

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Z diskusného štúdia zdraví Soňa Hagarová. O tomto roku viacerí hovoria ako o super volebnom. Rozhodovať o poslancoch či prezidentoch sa bude v zhruba 70-tich krajinách sveta. Bude o tom rozhodovať takmer polovica svetovej populácie. V niektorých štátoch môžu výsledky volieb zásadne ovplyvniť potom aj zvyšok sveta. Čo nás teda tento rok čaká? O tom sa budeme rozprávať s politológom Jozefom Bátorom z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského tu v štúdiu. Dobrý deň.“

Jozef Batora, politológ, Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava:

„Dobrý deň.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„A telefonicky sa spájame aj s politickým geografom Tiborom Madleňákom z Fakulty prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Dúfam, že sa počujeme. Dobrý deň, pán Madleňák.“

Tibor Madleňák, politický geograf, Fakulta prírodných vied Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica:

„Dobrý deň z Banskej Bystrice prajem.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Takže azda to najdôležitejšie okrem tých našich prezidentských volieb, o ktorých už vieme, že prvé kolo bude 23. marca, môžeme označiť za to najdôležitejšie najvýznamnejšie v našom regióne voľby do Európskeho parlamentu a americké prezidentské voľby. Tie budú na jeseň. Týmto dvom sa budeme tak zo širšia venovať v tejto diskusii. No a potom je tu taká kategória, ja som si tu vytvorila, teda volieb hypotetických, pretože nevieme ani, či budú a kedy budú. Reč je napríklad o Ukrajine a o Spojenom kráľovstve. No a potom takou ďalšou kategóriou ešte by mohli byť voľby, kde sa vôbec teda neočakáva nejaký prekvapivý výsledok. To sú, príkladom môžu byť prezidentské voľby v Rusku. Postupne si rozoberieme, prečo. Poďme najprv na ten europarlament. Voľby majú byť teda 6.- 9. júna. Bezprostredne sa nás dotýkajú. Najnovšie ešte viac nabrali na pozornosti aj preto, že šéf Rady Európy Charles Michel povedal, že chce kandidovať v rámci svojej Valónskej strany do europarlamentu. To by znamenalo, že sa vzdá svojej vedúcej funkcie v Rade Európy, ak uspeje ako europoslanec. A to otvára kopec malých a možnože aj veľkých problémov. Pán Batora, keď sa pozrieme na europarlament, čo je v týchto voľbách pre vás také najzaujímavejšie?“

Jozef Batora:

„Myslím, že jedna z, jeden z takých tendencií, o ktorej sa často hovorí teraz je, že voľby do Európskeho parlamentu budú charakterizované nárastom rôzneho typu populizmu v rámci Európy z rôznych krajín a vidíme ten trend v rôznych krajinách naposledy v Holandsku, kde teda populistická strana pravicovo populistická Geerta Wildersa získala 20 20, vyše 23 %, čo je radikálny nárast oproti posledným voľbám. Pomaly zdvojnásobenie ich počtu hlasov je to zo zakladajúcej, zakladajúca krajina Európskej únie. Krajina, ktorá dlhodobo je proeurópska a tak ďalej. To znamená, že tu máme veľmi alarmujúci trend. Na druhej strane ale je pravdepodobné, zároveň tu máme opačný trend, ktorý sme videli práve v Poľsku v posledných voľbách, keď proeurópske sily, sily skôr liberálno-demokratické, ktoré strážia liberálnu demokraciu, Donald Tusk, ktorý formuje, sformoval vládu, získali teda väčšinu, a teda otočili kormidlo v Poľsku práve smerom k európskemu jadru, k tomu, čo by sa dalo nazvať nejakým európskym jadrom

a k proeurópskej politike. To znamená, že pravdepodobne napriek tým by som povedal veľmi tmavým scenárom, ktoré sa tu teraz črtajú, ktoré, kde sa hovorí o náraste populizmu. Zároveň budeme mať ale veľmi veľkú mobilizáciu proeurópskych síl a takisto pravdepodobne aj voliči budú reflektovať na ten vývoj, ktorý v Európskej únii máme, kde sa v poslednom a v posledných mesiacoch podarilo prijať rozličné legislatívne kroky. Napríklad, by som povedal, v manažmente migrácie, čo predstavovalo jeden z takých veľmi problematických aspektov, ktorý práve pravicoví populistí zneužívali vo volebných kampaniach, a teda Európska únia v posledných mesiacoch prijala dôležité legislatívne akty, ktoré umožňujú oveľa efektívnejšie manažovať ilegálnu migráciu a naopak teda podporujú legálne formy migrácie. Čiže je pravdepodobné, že, že Európska únia sa môže ukázať aj ako priestor, kde tie stredové strany, stredoví pravičiar, respektíve stredopravé alebo teda aj sociálnodemokratické strany, môžu naďalej udržať si svoju svoju základňu. A samozrejme, potom je tam tá otázka okolo Charlesa Michela, ktorú môžeme.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Tomu sa, tomu sa trochu neskoršie venujeme. Teraz priestor pre vás, pán Tibor Madleňák. To čo, ak by ste mohli nadviazať na pána Bátoru, vás znepokojuje ten nárast sympatizantov pravice, možnože aj extrémnej, alebo tie národnárske euroskeptické tendencie v Európskom, v rámci Európskeho parlamentu? Alebo si myslíte, že dostatočne sa euroúradníci dokázali zmobilizovať a tým pádom tak trochu akože naozaj zobrali tie esá z karát práve takýmto populistickým, extrémne pravicovým politikom?“

Tibor Madleňák:

„Áno, ja by som nadviazal na to, čo hovoril pán Bátoru. Naozaj aj tieto eurovoľby a takisto už aj predchádzajúce sa konajú v atmosfére niekoľkých kríz alebo kríz, ktoré Európa, nielen Európa, ale aj svet v posledných rokoch zažila. Napríklad okrem migračnej krízy, ktorá je tu od roku 2015 prítomná, tak aj covidová kríza, inflačná, inflácia, energetická kríza a samozrejme aj geopolitická kríza v súvislosti s ničivými vojnami v bezprostrednom okolí Európy, či už Ukrajina alebo Blízky východ. Toto vytvára predpoklady pre istú mobilizáciu alebo potenciál pre zisk hlasov pre krajne pravicové, povedzme nacionalistické extrémistické strany a podobne. Ale čiastočne takto to už bolo aj vo voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2019, čo je, a zároveň aj na výsledkoch zo Slovenska sme videli, že veľmi sa snažilo napríklad ľudová strana Naše Slovensko, ale zároveň eurovoľby vyhralo Progresívne Slovensko, čiže zároveň budú mobilizovaní aj voliči. Samozrejme, závisí to od štátu niekde viac, niekde menej, aj toho proeurópskeho štandardného spektra, či už na strane strán združených v Európskej ľudovej strane, ktorá štandardne stabilne tieto eurovoľby vyhráva, alebo povedzme sociálna sociálni demokrati či liberáli.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Pán Bátoru, vás sa opýtam. Keď pán Madleňák spomínal ľudovcov- socialistov, pozorujete tam nejakú zmenu v ich rétorike? Aj vzhľadom na tie nedávne legislatívne zmeny, ktoré boli prijaté, ale aj vzhľadom na to, že možno lepšie čítajú ten európsky priestor, na čo voliči reagujú. Čakáte tam nejaké zaujímavé momenty?“

Jozef Bátoru:

„Tam je jedna zaujímavá vec. Napríklad v súvislosti práve s tou krízou covid 19, sú oveľa viac v Európe, aj teda medzi konzervatívnymi a stredovými, stredo-konzervatívnymi stranami akceptované zásahy štátu do ekonomiky. To sa ukázalo práve pri vytváraní fondu na, respektíve, to sa volá Next Generation EU, to je ten fond na záchranu, na podporu ekonomík a na ich záchranu od krízy covid 19. Tam sa práve ukázalo ako pravicové strany, a teda Angela Merkel v tom čase, keď sa to, keď to bolo vytvárané, dokázala podporiť takú zásadnú zmenu a vytvorenie, teda fondu, ktorý nejakým spôsobom zachraňoval ekonomiky, by som povedal v celej Európe a vidíme, že teda aj plán obnovy, ktorý napríklad v Slovenskej republike máme, pochádza práve z týchto zdrojov. A teda taká tá akceptovateľnosť zásahov štátu do ekonomiky, čo je tradičná sociálno-demokratická agenda, sa stala oveľa mainstreamovejšou, a teda je akceptovanou aj v tých medzi tými konzervatívnymi stranami. Takže ak sa pýtate na to, čo voliči očakávajú, v mnohom práve tieto zásahy štátu boli nejakou niečím, čo mnohí voliči v Európe po čom volali a po akom, by som povedal, agilnejšom a silnejšom štáte a práve na to aj tie konzervatívne strany reagujú, či už je to v Nemecku alebo aj v iných krajinách. To znamená, že myslím si, že toto je jedna z tých takých zásadných zmien, ktorá nastala za posledných povedzme 10 rokov. Teda, že ak si

spomenieme na manažment tej prvej finančnej krízy, ktorá tu bola v rokoch 2010, 2012, tak tam práve konzervatívne strany, a pamätáme si teda nedávno zosnulého ministra financií Nemecka, nemeckého Wolfganga Schäubleho, ktorý veľmi, veľmi tvrdo rokoval proti a snažil sa presadiť teda riešenia tejto krízy, ktoré boli práve na základe úsporných opatrení, na základe privatizácií rôzne v rôznych formách atď. Čiže tu došlo k zásadnému, k zásadnej zmene práve pri vytváraní plánov obnovy v rámci Európskej únie. A tam ide práve o tú akceptáciu štátnych zásahov do ekonomiky. A to je jedna zo zásadných zmien. A práve preto si myslím, že aj konzervatívne strany budú bodovať v týchto voľbách do Európskeho parlamentu.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„A pokiaľ ide o tlak aj europarlamentu na dodržiavanie zásad právneho štátu, na lepšiu kontrolu, transparentnosť v oblasti v justičných, dajme tomu témach, tam sa očakáva niečo? Lebo zatiaľ ako tie tlaky sú a výsledky, môžeme sa dopytovať, či sú nejaké.“

Jozef Bátora:

„Ja myslím, že tu možno bude trošku obozretnejší postup, hoci teda, lebo práve v súvislosti s tým, ako Viktor Orbán teda funguje a dokáže vydierať zvyšok Európskej únie vo svojom rokovaní, vo svojich rokovacích taktikách, ako sme to videli naposledy pri zasadnutí Rady, kde za svoju podporu otvorenia rokovania s Ukrajinou si vyžadoval uvoľnenie prostriedkov alebo odmrazenie prostriedkov, ktoré boli zmrazené Maďarsku na základe toho, že práve porušujú ľudské práva a porušujú princípy právneho štátu. Takže napriek, teda napriek tomu, že takéto veci sa dejú a Európska únia zatiaľ teda práve v tomto volebnom predvolebnom období, nazvime to, nenachádza nejaké efektívne nástroje na vyrovnávanie sa s touto touto situáciou, ktorú ktorú tu máme. A tak teda momentálne by som to dal také obdobie do tých eurovoľieb, keď sa to, keď sa to práve diať príliš nebude, keď tieto tlaky nebudú silnieť, čo neznamená, že to následne potom na základe novej konštitúcie Európskeho parlamentu nebude a novej konštitúcie inštitúcií Európskej únie a vedení týchto inštitúcií, možnože to bude následne iné. Ale v súčasnosti to tak nebude. Stačí sa pozrieť napríklad na na prejav o stave Únie, ktorý mala Ursula von der Leyen, predsedníčka komisie, kde v podstate ani jedným slovom nespomenula porušovanie ľudských práv a právneho štátu v Maďarsku.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„No a teraz presne to je otázka. V polovici roka by sa Maďarsko malo stať predsedníckou krajinou. Viktor Orbán stúpne na dôležitosť Nota bene, keď už teraz vieme, že šéf Rady Európy Charles Michel sa rozhodol kandidovať, ako som hovorila ako líder Valónskeho reformného hnutia. Ak by uspel, čo teda vyzerá zatiaľ dosť pravdepodobne, tak končí vo funkcii šéfa Rady Európy. Dokáže Brusel zareagovať a dostatočne pružne nájsť náhradného mena, ktorý by bol silným, nie oponentom, silným človekom popri Viktorovi Orbánovi? Pán Madleňák, vy to ako vidíte?“

Tibor Madleňák:

„Tak určite tam budú prebiehať veľmi komplikované rokovania nielen o predsedovi Rady EÚ, ktorým je pán Michel, ale aj o predsedovi Európskej komisie, budú vyjednávať, budú sa hľadať kompromisné osoby medzi starými členskými štátmi, novými, väčšími, menšími, na základe pohlaví a podobne. Avšak čo sa týka pána Orbána, tak treba povedať, že sa dostane troška do neštandardnej situácie, pretože ak nahradí, teda v na na čas na v tej funkcii predsedu Rady EÚ, tak jeho hlavnou úlohou bude viesť summity, tzv. summity lídrov členských štátov a tam je úlohou toho predsedajúceho zosúladiť stanoviská často protichodné a hľadať kompromisy. A práve toto bude niekoľko možno týždňov, lebo nevieme ako dlho, mať na starosti pán Orbán, ktorý naozaj v posledných mesiacoch začal pritvrdzovať v tej takej, dalo by sa povedať, vydieračskej taktike voči Európskej únii.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„A kulantne to teda môžeme povedať, že teda práve v tej otázke hľadania kompromisov toto nie je úplne jeho najsilnejšia parketa. Pán Bátora, chcete reagovať?“

Jozef Bátora:

„Áno, ja by som k tomu dodal, že teda Viktor Orbán, samozrejme, pokiaľ by sa to stalo, že by mal byť on ten, ktorý bude viesť zasadnutia rady, čo je teda dôležitá funkcia z hľadiska manažmentu týchto zasadnutí, z hľadiska agendy určovania agendy a z hľadiska teda rozličných vydieračských taktík, ktoré by mohli byť použité, nebolo by to pozitívne, samozrejme pre Európsku úniu. Mohlo by to viesť k rozličným typom zásekov. Avšak znovu, keď sa pozrieme na doterajšie skúsenosti s vytváraním týchto

postov v rámci v rámci EÚ, tak naposledy bol tento post obsadený do druhého júla po voľbách. To znamená, že takisto to môže byť aj teraz. Ten čas tam je. Čas je aj od teraz v podstate už začať sondovať. To znamená, že ja by som v tomto nebol príliš príliš stresovaný, v úvodzovkách, zatiaľ je, to si myslím, myslím si, že je dobré, že Charles Michel signalizoval už teraz, ako to vidí.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Máte nejaké meno v merku už teraz nasledovníka alebo nasledovníčky? Pán Bátora.“

Jozef Bátora:

„Ja si myslím, že myslím si, že tam budú dochádzať rozličné, budú zohrávať úlohu rozličné faktory, ktoré budú vychádzať aj z toho, ako dopadnú eurovoľby. Nedá sa to dopredu jednoznačne odhadnúť, ale sú niektoré mená, ktoré povedzme sú momentálne už.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„No povedzte.“

Jozef Bátora:

„Momentálne už na radare, respektíve političky a politici, ktorí signalizovali záujem o posty v európskej administratíve. Čiže napríklad Margrethe Vestager, ktorá bola komisárkou. Myslím si, že jej signály, ona signalizovala záujem o nejaký európsky post. A sú aj iní, samozrejme. Takže uvidíme.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Pán Madleňák, vy máte nejaký tajný tip?“

Tibor Madleňák:

„Priznám sa, že nemám. Tých mien je viacero.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Dobre. Posuňme sa v téme, lebo čas nám beží. O amerických prezidentských voľbách sa hovorí ako o globálne najdôležitejších, pretože nový prezident môže ovplyvniť aj dianie, napríklad pokiaľ ide o pomoc Ukrajine, o napätie na Blízkom východe, v Juhočínskom mori. Na budúci týždeň sa začínajú teda tie republikánske primárky. Tejto téme prezidentských amerických volieb sa budeme tým pádom podrobnejšie venovať v samostatnom bloku. Tak aspoň prehľad. Zdá sa vám, že je tam niečo nové? Ja poviem taký môj súkromný dojem. Mne sa zdá, že tá rétorika Donalda Trumpa sa zostruje, sa pritvrdzuje. Možnože to súvisí, možnože je to bežný štandard v amerických voľbách. Nedávno vyhlásil, že zatočí s ľavicovými grázlami a háved'ou. Čiže už aj tá voľba slov smerom k takému ordinárnejšiemu slovníku, to nebolo až také bežné. Zmenila sa rétorika Donalda Trumpa, pán Bátora?“

Jozef Bátora:

„Tak Donald Trump povedzme, to nie je známy sofistikovanou rétorikou. Je to človek, ktorý si v úvodzovkách nekladie servítka pred ústa, keď rozpráva v politickej rétorike. Čiže toto nie je niečo, čo by bolo preňho nezvyčajné, ale fakt je ten, že tie voľby sledujeme s určitou obavou, pretože je jasné, že Donald Trump sa môže radikalizovať v najbližších mesiacoch, respektíve aj teda v prípade, že by nastúpil do prezidentského úradu, v prípade, že by sa stalo, že vyhrá prezidentské voľby, tak by mohla nastať, mnohí politickí analytici na to upozorňujú, mohla nastať autokratizácia Spojených štátov, kde by teda podkopával systematicky demokratické inštitúcie, dosadzoval by svojich ľudí do pozícií a mohol by teda eventuálne na základe svojich právomocí aj tieto právomoci zásadne zneužívať. Čiže tam by mohlo dôjsť k určitej autokratickej tendencii v rámci Spojených štátov. A to by pochopiteľne pre svet a pre všetky liberálne demokracie na svete bol mimoriadne závažný a nebezpečný vývoj.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Takže podľa Bátoru kolíska demokracie by mohla mať vážne problémy. Pán Madleňák, ako si interpretuje vy sám pre seba možnože to, že bývalému prezidentovi Trumpovi stúpajú preferencie, a to napriek tomu, že on je obžalovaný v štyroch kriminálnych kauzách. Nedávny prieskum dokonca naznačil, že čím viac žalôb, tým sa javí, že sa mu silnejšej podpory dostáva. 43 % opýtaných v prieskume v lowe, čo je dôležitý štát pre volebný výsledok, mu vyjadrilo podporu práve na základe toho, že teda čelí súdnym kauzám.“

Tibor Madleňák:

„Tak Donald Trump ako populista vie komunikovať so svojimi potenciálnymi voličmi a za posledných osem rokov, odkedy bol v úrade alebo teraz bol lídrom Republikánskej strany, prezidentským kandidátom, tak dosť polarizuje a radikalizuje tú americkú spoločnosť. A naozaj tie voľby budú v atmosfére extrémne polarizované, radikalizovanej situácie. On vsádza na tie klasicky populistické

témy. V prvom rade migrácia, situácia na južných hraniciach USA s Mexikom, čiastočne izolacionizmus, snaha veľmi jednoducho, nevieme, ako riešiť nejaké globálne problémy, ako je vojna na Ukrajine a podobne. Zatiaľ čo na strane druhej súčasný prezident Joe Biden, napriek tomu, že ekonomika USA je v celkom dobrej kondícii, má problém predovšetkým s vekom. A to hovoria aj samotní demokratickí voliči, že jednoducho prezident, ktorý bude mať 82 rokov pri novom ďalšom zvolení, môže byť, môže byť pre súčasnú dobu, ktorá je naozaj kľúčová, veľmi dynamická, problémom. Takisto je problémom Joea Bidena opätovne nejakým spôsobom osloviť kľúčové skupiny voličov pre Demokratickú stranu, ktorými sú napríklad mladí ľudia alebo menšiny, či už Afroameričania, Hispánci a podobne. Takže tu bude zaujímavá stratégia, koho si napríklad zvolí za viceprezidenta. Analýzy hovoria, že Kamala Harrisová, súčasná viceprezidentka nie je celkom vhodná na prilákanie týchto ďalších skupín voličov. A tie prieskumy verejnej teda preferencii v kľúčových štátoch, kde bývajú výsledky nerozhodne a ktoré budú rozhodovať, ako sú Pensylvánia, Michigan alebo Wisconsin, tak sú aktuálne práve v prospech Trumpa, pána Trumpa.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Vy ak ste hovorili, pán Madleňák, že problémom Joea Bidena je aj jeho vek. Ono sa zdá, že aj jeho problémom je, že nedokáže priniesť dostatočne silnú tému. Lebo v posledných vyhláseniach to bolo o kritike Donalda Trumpa, o jeho vlastných plánoch sme sa až tak veľa nedozvedeli. Ak otvoril otázku, čo teda upozornil na to, že demokracia v Spojených štátoch môže byť v ohrození, zdá sa, že na voličov to v tých preferenčných prieskumoch nejako nejako nezapôsobilo. Neni to dostatočne silná téma. Pán Bátora, vy tam vidíte nejakú tému, ktorú by mohol Joe Biden priniesť, aby mu pomohla?“

Jozef Bátora:

„Ono zvyčajne to býva tak, že pokiaľ sa ekonomike darí, tak voliči zvyknú oceniť takú situáciu a v súčasnosti sa americkej ekonomike relatívne darí. Taká je. Takým jednoduchým príkladom je, že vo vyše 30-tich štátoch momentálne nakúpíte benzín za menej ako tri doláre za galón, čo je teda ako dobrá cena, v úvodzovkách. Čiže takéto niečo môže mať, takú by som povedal veľmi jednoduchú hodnotu v zmysle preukázania toho, že ekonomike sa darí a myslím, že možno práve by to mohlo mať aj efekt v tých voľbách, môžeme byť ešte prekvapení, ale iná vec je dôležitá. Ešte predtým by som sledoval momentálne ten proces, ktorý sa deje, čo sa týka toho, že dva štáty to je Colorado a Maine vyhlásili, že respektíve rozhodli, že nemôžu dať Donalda Trumpa na kandidačnú listinu práve preto, že citujú zákon a paragraf o tom, že tí, ktorí sa vzbúria proti ústave, nemôžu byť, to je ešte z čias občianskej vojny z 19. storočia zákon, nemôžu byť daní na kandidátsku listinu, nemôžu kandidovať na verejný úrad. To znamená, že v takomto prípade, ak by, a teraz tieto tieto rozhodnutia idú na najvyšší súd, ktorý.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Najvyšší súd, ktorý sa má rozhodnúť.“

Jozef Bátora:

„Ktorý sa má vyjadriť, a to je dôležité to sledovať. Momentálne o približne mesiac by sme mohli mať takéto rozhodnutie, budú v polovici februára. Tak tam je to zaujímavé sa na to pozrieť, pretože pokiaľ by k takému niečo došlo, k niečomu došlo, tak samozrejme by to menilo celú dynamiku tohoto volebného súboja a by sme sa dostali do úplne inej situácie. A myslím si, že tie dôvody, kvôli ktoré, ktoré cituje, ktoré cituje Maine a aj Colorado sú, sú jednoznačné, že jednoducho Donald Trump viedol tú vzburu, na základe ktorej demonštranti dobili, v úvodzovkách, senát a tak ďalej. Čiže toto sú, toto sú veci, ktoré ukazujú, absolútne nerešpekt k demokratickému zriadeniu a preto si myslím, že aj ten Ústavný súd, respektíve Najvyšší súd bude, bude zvažovať tieto argumenty.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Týmto, tomuto sme sa podrobne venovali aj v našom spravodajskom vysielaní, ale dostali sme sa k dôležitému bodu a chcela by som to teraz tak zovšeobecniť. Keď sa pozrieme na super volebný rok zoširoka. A to je otázka pre oboch. Pozorujete tam nejaké zaujímavé politické trendy v tých kľúčových mocnostiach? Niektoré sme naznačovali. Populizmus, smerovanie k autokratickým alebo nie veľmi demokratickým prístupom. Je tam niečo, čo vás osobne zaujíma a príde vám to ako že tomu budete venovať špeciálnu pozornosť? Pán Madleňák.“

Tibor Madleňák:

„Tak spomínali sme už USA. Vy ste naznačili, že voľby, prezidentské voľby budú aj v Rusku, ale tam je vo výsledku už dopredu rozhodnuté, že ich vyhrá pán prezident Putin. A ten sa práve v tejto situácii

spolieha na víťazstvo pána Trumpa. Určite, určite by mu to do tých jeho geopolitických úvah aj v súvislosti s vojnou na Ukrajine, ktorú rozpútal, viac vyhovovalo, ako keby pokračovala súčasná politika súčasného prezidenta.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„A pokiaľ ide o tie globálne trendy?“

Tibor Madleňák:

„Tie globálne trendy, okrem toho populizmu, nárastu krajnej pravice v súvislosti s krízami, zaujímavé bude sledovať, že či nebude narastať izolacionizmus alebo odklon napríklad od globalizácie, ako to napríklad hlása aj pán Trump. A určite by tieto izolacionistické tieto presadzoval. A na to by potom musela reagovať napríklad aj Európska únia alebo ďalšie ďalšie veľmoci.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Ďakujem. Pán Bátora, aspoň jednou vetou.“

Jozef Bátora:

„Ja myslím, že takým základným základným rámcom toho súboja, ktorý v súčasnosti na globálnej úrovni vidíme a prejavuje sa v rôznych krajinách na rôznych kontinentoch, je to súboj medzi autokratickými režimami a liberálnymi demokraciami. Bohužiaľ, v súčasnosti už v liberálno-demokratických zriadeniach žije iba trinásť percent svetového obyvateľstva podľa výskumu z univerzity v Göteborgu, ktorí skúmajú komplexne kvalitu demokracie v jednotlivých krajinách. To znamená, že liberálna demokracia, bohužiaľ je, by som povedal, v takej defenzíve globálne. A to si musíme aj my na Slovensku uvedomovať, o čo sa tu hrá v týchto voľbách, ktoré nadchádzajú. Či už sú to prezidentské voľby, alebo sú tu povedzme aj voľby do Európskeho parlamentu na Slovensku. Nejedná sa tu iba o nejaké slovenské otázky. Tu sa týka, týka sa to oveľa širšie systémovej otázky. Aký typ zriadenia vlastne chceme mať. Či chceme mať liberálnu demokraciu, alebo to tu pôjde smerom k nejakej nejakému typu autokratizácie, nazvime to orbanizáciou alebo dokonca putinizáciou.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Tak to vysvetľuje aj prečo sa voľbám aj v našom vysielaní budeme tento rok mimoriadne venovať, pretože nielen vzhľadom na počet krajín, ale aj ich dôležitosť. Ja som sa rozprávala s politológom Jozefom Bátorom z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Ďakujem, že ste prišli.“

Jozef Bátora:

„Ďakujem za pozvanie.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„A za telefonické postrehy ďakujem aj politickému geografi Tiborovi Madleňákovi z Fakulty prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ďakujeme, že ste sa zapojili.“

Tibor Madleňák:

„Ďakujem za pozvanie a pekný deň prajem.“

Soňa Hagarová, moderátorka:

„Ešte doplním, že na našej diskusii sa podieľali aj dramaturg Vlado Maťo, od techniky Marcel Hostovecký. Späťne sa k našej relácii môžete vrátiť na webe Rádia Slovensko alebo v podcastových aplikáciách pod heslom Z prvej ruky. Posledná informácia. Ešte jedna diskusia nás dnes čaká v Rádiu Slovenska. Hostom relácie Otvorene s Annou Vargová bude minister spravodlivosti, Boris Susko. Dovoľte sa tešiť Soňa Hagarová.“